

СТАН ВИХОВАННЯ ВЧИНКОВОЇ САМОСТІЙНОСТІ УЧНІВ 9-12 РОКІВ ІНТЕРНАТНИХ ЗАКЛАДІВ

Стаття присвячена проблемі виховання вчинкової самостійності учнів 9-12 років інтернатних закладів. У роботі уточнено сутність поняття «вчинкова самостійність» як інтегративного особистісного утворення; визначено критерії та показники дослідження та стан вихованості вчинкової самостійності учнів 9-12 років інтернатних закладів.

Ключові слова: вчинкова самостійність, виховання вчинкової самостійності, учнів 9-12 років інтернатних закладів, психолого-педагогічні умови, вчинковий вплив, рефлексивне виховання, просвітницький тренінг, арттерапія.

Вступ. Виховання вчинкової самостійності все більш стає актуальною проблемою для методології психолого-педагогічних наук сьогодення. Процес виховання орієнтується на цінність суб'єктивності переживань вихованців. Незважаючи на те, що дослідники аналізують різні грані самостійності та вчинку, у науковій літературі відсутні дослідження щодо виховання вчинкової самостійності у школярів саме перехідного періоду з молодшої школи до середніх класів.

Аналіз досліджень та публікацій.

Вчинкова самостійність у сучасній науковій інтерпретації розглядається як інтегроване особистісне утворення, що включає в себе ціннісне переживання самоусвідомлення, внутрішню вмотивованість дій та рефлексивну детермінацію вчинків (К. Абульханова-Славська, І. Бех, В. Татенко,) [1], [2], [9]. Цілісна наукова інтерпретація виховання самостійності у навчанні учнів основної загальноосвітньої школи другої половини ХХ ст. представлена Бродою М.; її основи обґрунтовано у доробку Б. О. Голуб та ін.; вчинковий потенціал старшокласників вивчався Я. Кальбою, І. Кравченко [3], [5], [6], [8].

Постановка задачі. Метою цієї статті є повідомлення результатів емпіричного дослідження виховання вчинкової самостійності учнів 9-12 років інтернатних закладів.

Поняття вчинкової самостійності. В ході дисертаційного дослідження «Виховання вчинкової самостійності учнів 9-12 років інтернатних закладів» нами з'ясовано, що за своєю сутністю вчинкової самостійності становить поєднання характеристик самостійності та вчинку. Відповідно до теоретичного аналізу наукової літератури, ми визначили інтегративне поняття «Вчинкова самостійність». *Вчинкова самостійність проявляється в ініціативності, рефлексивному мисленні, здатності до вибору та реалізується в активній продуктивній самостійній та відповідальній ді, що є само-регулюючою.*

Під час проведеного дослідження нами доведено, що основними компонентами в структурі вчинкової самостійності є когнітивний, емоційно-ціннісний, поведінковий. З метою детального вивчення стану вихованості вчинкової самостійності нами було зазначено *критерії* вихованості вчинкової самостійності в учнів 9-12 років інтернатних закладів: 1) *розуміння поняття «вчинкова самостійність», усвідомлення себе як суб'єкта власної поведінки в ситуації самостійного вчинку;* 2) *свідоме ставлення до вчинкової самостійності;* 3) *здатність до вчинкової активності.*

Результати дослідження. Програма дослідження в своєму змісті складалася з анкетування, опитувальників, тестів та спостережень за діяльністю (з боку дослідника стосовно до діяльності вихованця, вихователя та їх взаємодії). На основі опитування педагогів та аналізу амнестичних даних, документів складена соціально-психолого-педагогічна характеристика учнів 9-12 років досліджуваних інтернатних закладів. При вивченні особових справ вихованців нами було здійснено аналіз причин, за якими дитина потрапляє в інтернатний заклад на виховання. За нашими дослідженнями, більшість вихованців інтернатних закладів – це діти з кризових сімей, батьки яких не можуть забезпечити адекватний відхід і виховання своїм дітям; 91 % дітей мають статус позбавлених батьківської опіки, з них 5 % діти-сироти зі всіх дітей мають рідних братів і сестер; 45 % дітей мають в своєму психофізіологічному статусі порушення легкого ступеня тяжкості резидуально-органічного характеру; 50 % вихованців затримку психічного розвитку; 100 % пережили травму втрати батьків або недбале ставлення з боку батьків; 37 % – стали жертвами жорстокого поводження; 65 % дітей – фізично ослаблені; 40 % – педагогічно занедбані, оскільки не могли відвідувати загальноосвітню школу відповідно до віку; батьки із статусом кризової сім'ї не

забезпечують оптимальний відхід і виховання дітям до досягнення ними повноліття.

Визначення когнітивного компоненту вчинкової самостійності учнів 9-12 років інтернатних закладів здійснювалось за допомогою діагностики критерію «розуміння учнями 9-12 років інтернатних закладів поняття вчинкової самостійності» усвідомлення самого себе як суб'єкта власної поведінки у ситуації вчинку». Дослідженню цього критерію сприяли такі показники: 1) понятійно-асоціативне уявлення вихованців про вчинкову самостійність; 2) місце «вчинкової самостійності» у системі ціннісних орієнтацій вихованців; 3) ідентифікація себе як «самостійного» або «несамостійного».

При дослідженні показника «понятійно-асоціативне уявлення вихованців про вчинкову самостійність» ми визначили, що діти, які виховуються в інтернатних закладах, дають відповіді обмеженими та формальними реченнями. Часто мовленевий досвід обмежений конкретними ситуаціями життя. Це може бути пояснене тим, що їх досвіду бракує різноманітності, емпатичності у спілкуванні зі своїм оточенням. Досвід «я-самостійна людина» сфокусований на сприйнятті самого себе по відношенню до своїх стосунків з іншими. Так, наприклад, можна було зустріти відповідь: «Я-самостійний, бо мені довірили м'яча».

Дослідження показника «місце «вчинкової самостійності» у системі ціннісних орієнтацій вихованців» здійснювалось за допомогою методики визначення місця «вчинкової самостійності» у структурі ціннісних орієнтацій вихованців. Для нашого дослідження є важливим, що в системі ціннісних орієнтацій учнів 9-12 років категорія самостійності посідає третє місце за ранговим коефіцієнтом (27,1 % виборів).

Дослідження показника «ідентифікація себе як «самостійного» або «несамостійного»» здійснювалось за допомогою методики визначення самооцінки вихованцями власного прояву «вчинкової самостійності» та засобом проєктивних тестів. Нами було визначено адекватну самооцінку, неадекватно-занижену та неадекватно-завищену самооцінку. Для вихованців інтернатних закладів найбільш характерною ознакою є неадекватно висока самооцінка, що є компенсаторною, або протилежна їй – неадекватно занижена самооцінка, що теж є тільки відзеркаленням ставлення дорослих з найближчого оточення (асоціальних батьків, вихователів інтернату, групи однолітків).

При узагальненні результатів якісно-кількісних показників дослідження переживання вихованцями свого «я» як «самостійного» засобом проєктивних тестів (проєктивні малюнки «Я в інтернаті», «Я у школі»), було визначено загальна несприятлива виховна ситуація визначається у середньому ступені прояву у 31,57 % вихованців, та на низькому рівні прояву – у 63,15 % вихованців [4].

При визначенні суб'єктивного переживання вихованцями свого «я» як «самостійного» або «несамостійного» відповідно до традиційній

інтерпретації проєктивного тесту ми визначили значний вплив несприятливості виховної ситуації (об'єктивні чинники) та несприятливості особистісного розвитку (суб'єктивні чинники). Отже, майже третина учнів 9-12 років має неадекватну самооцінку, що може впливати на визначення вчинкової ситуації та своєї спроможності проявляти вчинкову самостійність у конкретних діях, а також прогнозувати свої наступні самостійні вчинки.

Узагальнення дослідження когнітивного компоненту стану виховання вчинкової самостійності дозволяють зробити висновок, що до високого рівня можна віднести 4,17 % учнів 9-10 років інтернатних закладів, до середнього 31,91 % учнів, до достатнього рівня – 17 % учнів, до низького – 44,4 % учнів

Дослідження емоційно-ціннісного компоненту вчинкової самостійності учнів 9-12 років визначалося за допомогою критерію «свідомого ставлення учнів 9-12 років інтернатних закладів до вчинкової самостійності». Дослідженню цього критерію сприяли такі показники: 1) ставлення учнів 9-12 років інтернатних закладів до вчинкової самостійності; 2) мотивація прояву вчинкової самостійності в учнів 9-12 років інтернатних закладів до вчинкової самостійності; 3) суб'єктна орієнтація учнів 9-12 років інтернатних закладів у ситуаціях вчинкової самостійності.

Дослідження показника «мотивація прояву вчинкової самостійності в учнів 9-12 років інтернатних закладів до вчинкової самостійності» здійснювалось за допомогою методики визначення позитивного ставлення учнів 9-12 років інтернатного закладу до необхідності проявляти вчинкову самостійність методом незакінчених речень. Дослідження показника «ставлення учнів 9-12 років інтернатних закладів до вчинкової самостійності» здійснювалось за допомогою опитувальника ставлення до необхідності проявляти вчинкову самостійність. Під час оцінювання було визначено здатність до рефлексії (розуміння змісту ситуації) свого життєвого досвіду в учнів 9-12 років інтернатних закладів та відповідно до цього рівень усвідомлення необхідності проявляти вчинкову самостійність. Так, негативне ставлення до необхідності проявляти вчинкову самостійність визначилось у 2,8 % учнів, байдуже ставлення – у 86,11 % учнів, оптимальне ставлення у 11,09 % учнів та позитивне ставлення не визначилось в жодного учня 9-12 років інтернатного закладу.

За результатами ранжування тверджень з ставлення до вчинкової самостійності ми визначили, що переживання учнів мають більш негативне ставлення до власної здатності проявляти вчинкову самостійність. Вони не відчують навіть потенційної можливості впливати на рішення дорослих відповідно своєї долі та життєдіяльності. Часто учні, хто проявляє ініціативу у вчинку, має у результаті покарання або негативні емоційні реакції не тільки педагогів, але й групи однолітків. Але їх ідеальне уявлення про можливість самостійного вчинку у майбутньому стосується категорій

«дорослості», «досягнення життєвого успіху», «самоповаги».

Якісна оцінка відповідей вихованців дозволила визначити, що до позитивного ставлення прояву вчинкової самостійності можна віднести такі мотиви: 100 % вихованців обрали мотив «хочу бути самостійним, щоб ніхто не заважав робити те, що я хочу»; 67,7 % вихованців визначили мотивами прояву вчинкової самостійності бажання «бути дорослим», «поважати самого себе», «бути кращим за інших»; 33,3 % вихованців визначили провідними мотивами у прояву вчинкової самостійності «робити так, як знайома мені доросла людина, тому що я її поважаю», «мені просто так хочеться», так мене більш приймають (люблять, хвалять) інші люди», «можу досягти того, що хочу».

До негативного ставлення «не хочу бути самостійним» вихованці обрали такі мотиви: 50 % відповідей «не знаю, як це – бути самостійним», «мене за щось звинувачують, бо я завжди не такий, як треба», «я ж ще дитина», «завжди є ті, хто знає як треба», «все буде так, як заплановано дорослими»; 40 % відповідей віднесено до мотивів «боюся, що мені не будуть допомагати», «боюся залишитися самотнім», «боюся помилитися».

Дослідження показника «суб'єктна орієнтація учнів 9-12 років інтернатних закладів у ситуаціях вчинкової самостійності» здійснювалось за допомогою методики «Рівень суб'єктивного контролю» в авторській модифікації для тестування дітей.

Результати узагальнення дослідження критерію «свідомого ставлення учнів 9-12 років інтернатних закладів до вчинкової самостійності» когнітивного компоненту: високий рівень прояву мотивації самостійного вчинку: 18,75 % учнів; середній рівень 15,37 % учнів; достатній рівень: 39,83 % учнів; низький рівень: 26,05 % учнів.

Дослідження поведінкового компоненту вчинкової самостійності учнів 9-12 років визначалося критерієм «здатність до самостійного вчинку» за такими показниками: 1) здатність до рефлексивно-прогностичної оцінки ситуації вчинку; 2) здатність до дії за власною ініціативою; 3) здатність до відповідального вибору на рівні самостійного рішення, самостійної дії, самостійного вчинку.

Дослідження показника «здатність до рефлексивно-прогностичної оцінки ситуації вчинку» здійснювалось за допомогою методики «Самоспостереження та аналіз учнями власних вчинків».

Оцінювання результатів відповідно до розуміння змісту ситуації та здатності до рефлексії свого життєвого досвіду за методикою самоаналізу вчинкового реагування відбувалось за чотирма рівнями: високий, середній, достатній, низький. За даними середніх показників (середнє арифметичне) високий рівень (10,5 % відповідей) визначав повне розуміння змісту життєвої ситуації; вірно визначений емоційний стан усіх персонажів стимульної ситуації; пропонується адекватний та доступний спосіб вирішення ситуації; вихованець дає адекватну оцінку своїм прогнозованим діям з

поясненням. Середній рівень (29,46 % відповідей) визначав повне розуміння змісту життєвої ситуації; вірно визначений емоційний стан всіх персонажів; пропонується адекватний та доступний спосіб вирішення ситуації; дитина дає адекватну оцінку своїм прогнозованим діям з поясненням. Достатній рівень (18,7 % відповідей) вкачує на часткове розуміння змісту життєвої ситуації; вірно визначений емоційний стан персонажів; пропонується відносно адекватний та не завжди доступний спосіб вирішення ситуації; дитина дає адекватну оцінку діям персонажів без ґрунтового пояснення. Низький рівень (41,34 % відповідей) відповідає незначному розумінню змісту життєвої ситуації; вірно визначений емоційний стан одного з персонажів; пропонується неадекватний спосіб вирішення ситуації; дитина дає примітивну та поверхневу оцінку діям персонажів; або відсутність прояву критерію оцінювання.

Дослідження показника «здатність до дії за власною ініціативою» здійснювалось за допомогою методики лабораторного експерименту з використанням недирективної спонтанної діяльності учня 3-4-го класу (складання піскових композицій та спонтанним заняттям візуальною творчістю за власним вибором вихованців) та недирективним супроводом цієї діяльності з боку вихователя.

Під час дослідження визначався *ступінь* допомоги експерта-вихователя та здатність до ініціативи та автономії вихованця. Оцінці підлягала також взаємодія вихованця з вихователем. При узагальненні визначення здатності вихованців до автономії у спонтанній діяльності ми дійшли висновку, що високий рівень автономії виявлен у поведінці 8,2 % вихованців, коли вихованець впевнено реалізує творчу діяльність або вибирає сюжет для ігри з піском та мініатюрними фігурками, має внутрішній план дій, виявляє зацікавленість, не потребує допомоги експерта, результат діяльності має закінчений та цілісний вигляд. Середній рівень автономії: представлений 23,3 % поведінкових проявів, коли вихованець потребує емоційної підтримки чи вербальних інструкцій, звертається за допомогою, може пояснити словами свій план, результат може бути не закінченим. Достатній рівень автономії спостерігається у: 52,8 % поведінкових проявів у випадках, коли вихованець не виявляє зацікавленості, не має ініціативи в діяльності, повільно починає виконувати стереотипні дії, отримуючи підказку-заохочення або підказку вибір, відсутні сюжет та цілісність діяльності, постійно звертається за допомогою експерта. Низький рівень (15,7 % поведінкових проявів) визначається тоді, коли вихованець залишається пасивним, не проявляє власної ініціативи, не виявляє зацікавленості, допомога експерта не призводить до покращення діяльності.

Символічний рівень спонтанної діяльності вихованців дозволив нам діагностувати здатність учня 9-12 років до прояву самостійного вчинку. Для спостереження прояву показника «дії за

власною ініціативою», з метою прослідкувати інтегрованість візуального я-образу в творчих роботах учнів, цілісну динаміку сюжету, продуктивність дії за власним задумом та її завершеність ми запропонували учням творче завдання з арт-терапії.

У роботах вихованців ми помітили, що їм було дуже важко розвивати сюжет. Сюжети були примітивні. Іноді сюжет взагалі був відсутній. Це є результатом гальмування емоційного та когнітивного розвитку вихованців, їх складнощами з концентрацією уваги, здатністю утримувати сюжетну лінію та розподіляти цільний сюжетна взаємопов'язані фрагменти. З сюжетів, що були зображені дітьми, ми виокремили відповідні типи.

Низький рівень (зустрічається у 53,95 % творчих робіт учнів). Сюжет відсутній. У фрагментах коміксів виникають я-образи, що відображають динаміку афективних станів: від агресії до солодного «гламурного» стану – від псевдо-я (інфантильне стереотипне малювання «зайчиків», «котиків», схематичних людей та інш.) до регресу у власну внутрішню порожнечу, що позначена повторенням малювання кола з штриховкою (за класифікацією В. Ловенфельда відповідає віку 3-х років).

Оптимальний рівень (13,9 % творчих робіт учнів). Сюжетна лінія примітивна, однобічна. Я-образ не диференційований, спутаний. Завершеність сюжету відсутня. Актуальна потреба, що задовольняється – досягнення власної цілісності за рахунок іншого об'єкта. Але в результаті замість я-інтеграції виникає ще більше розщеплення та фрагментація.

Достатній рівень (6,2 % творчих робіт учнів). Сюжетна лінія вже чітко простежується, але ще залишається амбівалентною. Я-образ розщеплений на «жертву» та «переслідувача». В динаміці задоволення актуальної потреби задовольняється за рахунок магічного позбавлення неприємностей.

Середній рівень (16,87 % творчих робіт учнів). Сюжетна лінія чітка. Я-образ має амбівалентний характер. У динаміці сюжету виявляється пошук «скарбів» через встановлення зв'язку з минулим та зануренням до нього («викапуванням скарбів»). Пошук скарбів стає символічним вираженням пошуку своєї ідентичності. Він змінює самого шукача. Задоволення актуальних потреб реалізується в зовнішньому та внутрішньому пошуку.

Високий рівень (9,08 % творчих робіт учнів). Сюжетна лінія чітка, я-образ цілісний. Динаміка сюжету відображає пошук об'єкта для прояву власної прихильності, симпатії, дружби, кохання. У динаміці сюжету актуальна потреба задовольняється через сумісне переживання єдності та цілісності з особисто значущим об'єктом у близьких значущих з ним стосунках.

Ще одною зі складових виховання вчинкової самостійності був недирективний індивідуальний підхід з арт-терапії, що спирався на дитячу гру з елементами творчої діяльності, що виникає спонтанно, в спеціальних умовах потенційного та

захисного для розвитку простору (наприклад, гра з піском та мініатюрними фігурками або взаємодія з матеріалами для малювання). Арт-терапевтичні недирективні індивідуальні заняття з учнями 9-12 років інтернатних закладів допомагали відновити почуття своєї гідності та реалізувати більш широкий індивідуальний репертуар реакцій природного психологічного захисту та прилаштування та стимулювали прояв вчинкової самостійності.

Дослідження показника «*здатність до відповідальності за наслідки у вчинковій самостійності*» здійснювалось за допомогою методик опосередкованої оцінки: 1) експертної оцінки педагогами вчинкової самостійності вихованця; 2) анкетування з визначення виду вчинкової самостійності в учнів 9-12 років інтернатних закладів за спостереженнями вихователів; 3) визначення типу самостійності учнів 9-12 років за спостереженнями вихователів.

Визначення типу самостійної поведінки учнів 9-12 років інтернатних закладів за спостереженнями вихователів (метод експертних оцінок). Схема спостереження модернізована для вихователів та /або класних керівників за моделлю Голуб О. В. [5]. Відповідно проведеного дослідження можна зробити висновок, що на високому, середньому, достатньому та оптимальному рівнях не визначені майже всі категорії, окрім категорії «чутливість до виховних впливів» (0,5). Ці результати виявилися достатньо протирічними, тому що ставлять під сумнів навички педагогів професійно спостерігати, вести педагогічне спостереження та надавати їм професійну належну оцінку. Так, у суперечливості згідно з даними результатів знаходиться «чутливість до виховних впливів» учнів 9-12 років інтернатних закладів та занадто низькі оцінки педагогів інших категорій: «ціле визначення», програмування дій», «оцінювання результату», «ініціативність у діях», усвідомленість дій», відповідальність у вчинках», автономність». Так виникає потреба в детальному діалозі з педагогічним колективом до спроможності їх визначати ситуацію вчинкової самостійності та спостерігати ознаки вчинкової самостійності в учнів.

У ситуації навчання педагог бачить учня суб'єктивно, відповідно його проявів або відповідно результатів навчання та участі у громадській роботі. Один й той самий учень може бути в одних ланках навчально-виховного процесу сприймається як «успішний», в інших – як «неуспішний» учень. З початку навчання у середніх класах відповідно учнів формується суб'єктивне ставлення педагогів до учнів, на яке потім дуже важко вплинути. Так, у дослідженні здатності до самостійної діяльності визначено: більшість учнів відносяться до достатнього рівня (51,8 %); на другому місці учні низького рівня (43,5 %); на третьому місці учні оптимального (достатнього) рівня (2,9 %); на четвертому місці учні високого рівня та не сформованого (1,8 %).

Висновки. Отже, педагогічний колектив інтернатного закладу у вихованні вчинкової

самостійності зустрічає найчастіше низький та достатній рівень сформованості самостійності та адаптивності (за експертною оцінкою). Майже не зустрічаються учні з високим та середнім рівнем самостійності та адаптації. Учні низького рівня потребують особливого психолого-педагогічного контролю. Так, у дослідженні здатності до вчинкової самостійності визначено: більшість

учнів відносяться до достатнього рівня (29,6 %) – надпристосований тип поведінки; на другому місці учні низького рівня (27,8 %) – протестно-віктимний, імпульсивний та інфантильний тип поведінки; на третьому місці учні середнього рівня (25,6 %) (активно-виконавчий та пасивно-виконавчий тип поведінки); на четвертому місці учні високого рівня (14,23 %).

ЛІТЕРАТУРА

1. Абульханова-Славская К. А. Стратегия жизни / Ксения Александровна Абульханова-Славская. – М. : Мысль, 1991. – 299 с.
2. Бех І. Д. Духовна енергія вчинку : [науково-методичний посібник] / І. Д. Бех. – Рівне. : РДГУ, 2004. – 42 с.
3. Брода Мар'яна Володимирівна. Виховання самостійності у навчанні учнів основної загальноосвітньої школи (друга половина ХХ ст.) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Дрогобицький держ. педагогічний ун-т ім. Івана Франка. – Дрогобич, 2007. – 209 арк. – Бібліогр.: арк. 175-202.
4. Венгер А. Л. Психологические рисуночные тесты: Иллюстрированное руководство. – М. : Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003. – 160 с.: ил. – (Психология для всех).
5. Винникотт Д. В. Семья и развитие личности. Мать и дитя / Д. В. Винникотт. – Екатеринбург : Изд-во «ЛИТУР», 2004. – 400 с. – С. 41.
6. Голуб О. В. Формування самостійності учнів молодшого шкільного віку шкіл-інтернатів для дітей-сиріт у позаурочній діяльності : дисертація на здобуття наук. ст. к. пед. н. : 13.00.07 – теорія і методика виховання / О. В. Голуб. – Київ. – 2004. – 156 с.
7. Кальба Я. Є. Психологічні особливості формування вчинкового потенціалу особистості учня : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Я. Є. Кальба / Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2006.
8. Кравченко І. В. Формування у підлітків моральних вчинків у позакласній роботі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / І. В. Кравченко / Інститут проблем виховання АПН України. – К., 2004.
9. Науково-педагогічні основи соціально-педагогічної реабілітації вихованців інтернатних закладів : [науково-методичний посібник] / [кер. автор. колективу Л. В. Канишевська]. – К. : Інститут проблем виховання АПН України, 2004. – 102 с.
10. Татенко В. О. До проблеми автентичності людського буття: вчинкова парадигма / В. О. Татенко / Розвиток педагогічної і психол. наук в Україні 1992-2002. Зб. наук. праць до 10-річчя АПН України / Академія педагогічних наук України. – Ч. 1. – Харків : «ОВС», 2002.
11. Формування життєвої компетентності вихованців у закладах інтернатного типу : [науково-методичний посібник] // керівник авторського колективу Канишевська Л. В. – К. : «Педагогічна думка», 2007.

Бернацкая О. Б.,

Институт проблем воспитания НАПН Украины, г. Киев, Украина

ВОСПИТАНИЕ САМОСТОЯТЕЛЬНОСТИ ПОСТУПКА УЧАЩИХСЯ ИНТЕРНАТНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ 9-12 ЛЕТ

Статья посвящена проблеме воспитания самостоятельности поступка учащихся интернатных учреждений 9-12 лет. В работе уточнена сущность понятия «самостоятельность поступка» как интегративного личностного образования; определена модель воспитания самостоятельности поступка и представлены данные экспериментальной проверки психолого-педагогических условий воспитания самостоятельности поступка учащихся интернатных учреждений 9-12 лет.

Ключевые слова: *самостоятельность поступка, воспитание самостоятельности поступка, учащиеся интернатных учреждений 9-12 лет, психолого-педагогические условия, влияние с помощью поступка, образовательный тренинг, арттерапия.*

Bernatska O.,

Institute of Education Sciences of Ukraine, Kiev, Ukraine

UPBRINGING OF ACTS INDEPENDENCE OF THE STATE EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS' PUPILS AGED 9-12

In this paper we will describe how to develop acts independence of the state educational establishments' pupils aged 9-12. The paper clarifies the essence of the concept «acts independence» as an integrative personal education. Also the paper defines the educational model of acts independence and presents experimental data of

psychological and educational conditions for bringing independence in actions of state educational establishments' pupils aged 9-12.

Key words: *acts independence, raising self-sufficiency in the actions, state educational establishments' pupils aged 9-12, psycho-educational conditions, behavioral influences, reflexive education, educational training, arttherapy.*

Рецензенти: *Колонькова О. О.*, к. пед. наук, ст. н. сп., Інститут проблем виховання НАПН України, м. Київ;
Флегонтова Н. М., к. пед. н., ст. н. сп., Інститут педагогічної освіти і освіти Дорослих НАПН України.

© Бернацька О. Б., 2014

Дата надходження статті до редколегії 15.10.2014 р.